

УДК 330.342 : 364.48 (477)

Т.М.КОЛЕСНИК, канд. екон. наук, О.С.БАЙОВ
Харківська національна академія міського господарства

СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розглядаються питання соціальної інфраструктури держави в умовах трансформаційної економіки.

Трансформація суспільства на сучасному етапі розвитку України робить неминучим залучення міст та сільських поселень до ринкових відносин. Належним чином мають змінюватися і методи управління багатогалузевим господарством. При цьому перед органами державної влади, місцевого самоврядування постає складна і досить суперечлива задача: забезпечити досягнення соціальної, неринкової за своєю сутністю мети – створення належних життєвих умов для всього населення України економічними ринковими засобами за рахунок адаптації соціального організму до жорстких умов ринку, що розвивається.

В умовах трансформаційної економіки України темпи розвитку промисловості і сільського господарства, які є базовими для економіки держави, їх ефективність перебувають у прямій залежності від розвитку економічної і соціальної інфраструктури.

У „Концепції сталого розвитку населених пунктів” зазначено, що „удосконалення соціальної інфраструктури є одним з основних напрямів державної політики щодо забезпечення сталого розвитку населених пунктів. Сталий розвиток населених пунктів - це соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток міських і сільських поселень, спрямований на створення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів, технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини” [1].

Внаслідок цього, перш за все, доцільно дати всебічне відображення таких базових понять, як „соціальний”, „економічний”, „інфраструктура”.

Загальні та спеціалізовані економічні енциклопедії визначають ці поняття наступним чином.

Визначення слова „соціальний” виникло від латинського „socialis”, що означає товариський, громадський. На думку Р.С.Дяко-

ва, „соціальний” – суспільний, громадський; той, що стосується суспільства.

„Економічний” – грецьке „οικονομικός” – господарський. На погляд того ж автора, „економічний” – той, що стосується господарювання, економіки, економічної діяльності, економічної науки [3].

„Інфраструктура” – латинське „infra” – нижче, під і структура. В економічній літературі термін „інфраструктура” з’явився наприкінці 40-х рр. ХХ ст. для визначення комплексу галузей народного господарства, які обслуговують промисловість та сільське господарство (будівництво шосейних доріг, каналів, портів, мостів, аеродромів, складів, енергетичне господарство, зв’язок, водопостачання та каналізація, загальна та професійна освіта, витрати на науку, охорону здоров’я). Інфраструктура поділяється на дві групи: виробничу і невиробничу (соціальну) [2]. Зараз це – економічна і соціальна інфраструктура.

Слід розрізняти поняття „економічна інфраструктура” і „соціальна інфраструктура”. Під економічною інфраструктурою розуміють сукупність підприємств, організацій, установ, об’єктів, споруд, доріг тощо, які є загальною матеріальною основою ефективного функціонування економіки. Соціальна інфраструктура – система організацій, установ, суб’єктів підприємництва і невиробничої сфери, які забезпечують обслуговування життєдіяльності населення [3].

При цьому слід зазначити, що у радянській науці невиробнича або соціальна інфраструктура визначалась шляхом протиставлення виробничій. Так, до виробничої інфраструктури відносили галузі, які безпосередньо обслуговують матеріальне виробництво: „залізничні колії та шосейні шляхи, водопостачання та каналізацію. Невиробнича або соціальна інфраструктура – це галузі інфраструктури, що опосередковано пов’язані з процесом виробництва: підготовка кадрів, шкільна та вища освіта, охорона здоров’я і таке інше” [2].

Сучасна українська економічна енциклопедія наводить близьке за змістом визначення понять виробничої та соціальної інфраструктури. *Виробнича (економічна) інфраструктура* – будівництво шосейних доріг, каналів, мостів, портів, аеродромів; всі види транспорту (автомобільний, залізничний, авіаційний, водний); зв’язок, енергопостачання, санітарно-технічне обслуговування. *Невиробнича (соціальна) інфраструктура* – житлове та комунальне господарство, підприємства побутового обслуговування, водосховища і водопостачання, енергетичне господарство об’єктів соціального призначення, підприємства торгівлі, освіта (загальна і професійна), охорона здоров’я, курортно-туристські зони [4].

З метою більш ясного усвідомлення поняття „соціальна інфра-

структура” розглянемо спільні поняття „соціальна сфера”, „соціальне забезпечення”, „соціальне планування”. „Соціальна сфера” – сукупність галузей, організацій, підприємств, які безпосередньо пов’язані і визначають спосіб і рівень життя людей, їх добробут, споживання. До соціальної сфери належать освіта, культура, охорона здоров’я, соціальне забезпечення, фізична культура, громадське харчування, пасажирський транспорт, зв’язок.

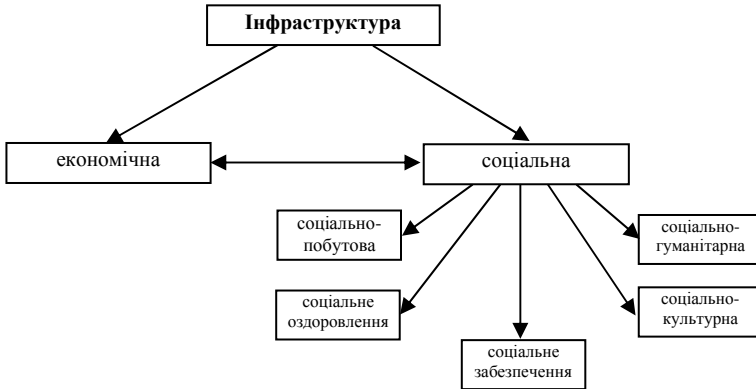
Соціальне забезпечення – система державних і суспільних заходів, спрямованих на забезпечення матеріальних умов життя членів суспільства у старості, в разі передчасної втрати чи значного обмеження працездатності внаслідок хвороби, каліцтва, поранення, а також у разі втрати годувальника.

Соціальним забезпеченням є: пенсії престарілим, інвалідам, працевлаштування інвалідів, їх професійно-технічне навчання, утримання за рахунок держави в будинках-інтернатах одиноких та інвалідів, забезпечення інвалідів ортопедичними засобами, надання путівок в оздоровчі заклади, допомога багатодітним сім’ям і одиноким матерям [3].

Соціальне планування – науково обгрунтоване визначення цілей і процес забезпечення відповідності й структури соціальних відносин потребам розвитку технологічного засобу виробництва передусім системи продуктивних сил. Головними об’єктами соціального планування є суспільство загалом, кожна з підсистем суспільних відносин (економічної власності); соціальне у вузькому значенні (правових, політичних, культурних, духовних), у територіальному і функціональному аспектах (розвиток сфери матеріального виробництва, освіти, науки, охорони здоров’я, довкілля) [4].

Підбиваючи підсумок вищезгаданому слід відзначити наступне. На наш погляд, до соціальної інфраструктури відносяться торгівля і ресторанна індустрія, житлове та комунальне господарство, підприємства побутового обслуговування, заклади охорони здоров’я, освіти, культури, фізичного виховання і спорту, рекреаційне господарство, пасажирський транспорт, зв’язок, комунікації, інформативні засоби, соціальне забезпечення.

Таким чином, соціальна інфраструктура держави в умовах трансформаційної економіки може бути подана у вигляді, зображеному на рисунку. Це дозволить досягти повного та всебічного розвитку людини шляхом задоволення її найрізноманітніших потреб, а саме побутових, культурних, духовних та інших.

Соціальна інфраструктура держави в умовах трансформаційної економіки

1. Концепція сталого розвитку населених пунктів / Схвалено Постановою Верховної Ради України від 24 грудня 1999 р. №1359-XIV.
2. Большая советская энциклопедия. – 3-е изд. – М.: Советская энциклопедия, 1976.
3. Дяків Р.С. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера. – К: Міжнародна економічна фундація, 2000.
4. Економічна енциклопедія. В 3-х т. / За ред. С.В.Мочерного – К.: Видавничий центр „Академія”, 2001.

Отримано 07.02.2006

УДК 338.22 (477)

М.О.СОКОЛОВ, канд. екон. наук
Сумський національний аграрний університет

ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ НА ОСНОВІ ОПТИМІЗАЦІЇ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН

Системно поетапно досліджено систему управління регіональним соціально-економічним розвитком. Розроблено шляхи її удосконалення на основі оптимізації міжбюджетних відносин.

Під державною регіональною соціально-економічною політикою ми розуміємо цілеспрямовану діяльність держави по управлінню соціально-економічними процесами на регіональному рівні з урахуванням цілей і завдань територіальної організації продуктивних сил і економічної та соціальної стратегії країни в цілому. Реалізація функцій управління не можлива без відповідного фінансового забезпечення. Причому, стосовно управління регіональним соціально-економічним розвитком, фінансове забезпечення одночасно є метою і інструментом. Саме